Kotoutumisen määrärahat ja kipupisteet

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta 26.10.2022

Helsingin kaupunki
Elina Nurmi

Helsinki

Kotouttamistyön rahoitus ja kuntien rooli

- Kuntien rooli vahvistaminen kotoutumisen edistämisessä on myönteistä – kunnille turvattava riittävät taloudelliset resurssit tehtävistä suoriutumiseksi.

- TAE:ssä kunnille osoitettu rahoitus on kuntien vastuisiin nähden riittämätön ja osin epätarkoituksenmukaisesti kohdennettu.

  - Kuntien VOS-järjestelmässä määriteltyä vieraskielisen perushintaa tulee nostaa.

  - TE2025-uudistuksen rahoitusmallissa vieraskielinen väestö tulee huomioida riittävällä painoarvolla.

Pääkaupunki-seudun erityisasema

- Sillä, kuinka hyvin kotoutumisen edistämisen järjestelmä toimii Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla, on ratkaiseva merkitys sekä suurelle joukolle maahantulijoita että koko Suomelle.

  ➢Pk-seudulla asuu n. 50% Suomen ulkomaalaistaustaisista ja ns. toisesta sukupolvesta selvästi yli 50%. Myös suuri osa maahantulon alkuvaiheessa muualle Suomeen päätyneistä muuttaa myöhemmin pk-seudulle.

Kotoutumista ja työllistymistä tukevan toiminnan resursointi tulee sitoa vahvemmin vieraskielisten määrään kunnassa ja toimenpiteet keskittää ensisijaisesti sinne, missä palveluiden tarpeessa olevat asiakkaat ovat.

Osaavan työvoiman maahanmuutto ja asettautumisen tukeminen

- Hallitusohjelman mukaan valtio sitoutuu yhdessä suurimpien kuntien kanssa resursoimaan pysyvän toimintamallin kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi ja asettautumisen tukemiseksi.

  ➢ Vuodelle 2023 suunnitellut rahoitusleikkaukset ovat ristiriidassa tavoitteen kanssa.

Työvoiman maahanmuuttoa koskevat toimenpide-esitykset ja niiden rahoitus ovat alimitoitettuja Suomen työllisyys- ja väestökehitykseen liittyvien haasteiden mittaluokkaan nähden. Rahoitusallokaatiossa (esim. Talent Boost) tulee huomioida erityisesti isojen kaupunkien keskeinen rooli osaajien houkuttelussa ja asettautumisen tukemisessa.

Maahanmuuttaneiden työllistyminen

- Maahanmuuttajaväestössä työttömyys on yleisempää, ja monet työskentelevät koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä.
  - ➢Pk-seudulle, erityisesti Helsinkiin, on sijoittunut suuri määrä työllistymisprofiililtaan haastavaa asiakaskuntaa.

Työllisyysasteen merkittävä nostaminen edellyttää työllistymisen esteiden kokonaisvaltaista tarkastelua. Työllisyyspalveluiden ja niiden riittävän resursoinnin lisäksi tulee tarkastella laajemmin työnteon ja työllistämisen kannustimia Suomessa sekä ottaa työllisyyden edistäminen huomioon esim. uudistettaessa sosiaaliturvajärjestelmää.

Kotoutumisen edistämisen (muita) kipupisteitä

1. Kotoutumissuunnitelma ja -aika

- Uusi laki kotoutumisen edistämisestä lyhentää kotoutumissuunnitelman kestoa.

  ➢ Kotoutumissuunnitelman enimmäiskeston lyhentäminen ei sinänsä tehosta kotoutumista vaan saattaa pikemminkin hidastaa kotoutumisprosessia.

Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa tulee olla käytettävissä riittäviä yksilöllisiä joustoja, jotta nykyisen palvelujärjestelmän ongelmat eivät syvene ja työllisyysaste merkittävästi heikkene alueilla, joilla asiakasmäärät ovat suuria.

Kotoutumisen edistämisen (muita) kipupisteitä

2. Kotona lastaan hoitavat vanhemmat

- Kotivanhempien kotoutumisen edistämisessä erityisenä haasteena on tyypillisesti se, että sopivaa kotoutumista tukevaa koulutusta lastenhoidolla ei ole tarjolla tai sitä on vaikea sovittaa yhteen perhe-elämän kanssa.

  ➢ TAE (2023) tai uusi laki kotoutumisen edistämisestä (2025) eivät tarjoa uusia välineitä tämän haasteen ratkaisemiseksi.

Työvoiman ulkopuolella olevien tavoittamisessa sekä ohjauksen ja neuvonnan toteuttamisessa riittävä resursointi ja työn pitkäjänteisuus ovat avainasemassa. Erityisesti lastenhoidon järjestämiseen liittyvät haasteet tulisi ratkaista kotivanhempien saamiseksi kotoutumispalveluihin.

Kotoutumisen edistämisen (muita) kipupisteitä

3. Kotoutumisajan ylittäneiden palvelut

- Kotoutumiskoulutuksen ja muun päätoimisen suomen tai ruotsin kielen opetuksen riittävä saatavuus kotoutumisajan ylittäneillä työttömillä työnhakijoilla on yksi kotoutumisen edistämisen keskeisistä pullonkauloista.

  ➢ Kotoutumisajan ylittäneiden joukkoon kuuluu mm. englanninkielisen korkeakoulututkinnon Suomessa suorittaneita henkilöitä, joiden suomen kielen taito on jäänyt kehittymättä.

Kotoutumiskoulutus on pääsääntöisesti suunnattu kotoutumisajalla oleville. Päätoiminen suomen tai ruotsin kielen opiskelu tulee mahdollistaa myös lakisääteisen kotoutumisajan ylittäneille.